

5. Přídavné jméno

- **Ve francouzštině** bývá adjektivum většinou za substantivem. Platí to hlavně pro ta adjektiva, která rozumově konstatují fakta: *la jambe gauche, la littérature française, la physique nucléaire, la serviette brune*. Další skupinka adjektiv - často používaná - shrnuje adjektiva, která stávají před substantivem: *une belle femme, le grand Paris, quelle jolie image!, de nouveaux succès, ce petit enfant* ad.
- Před subst. bývají i adjektiva
 - citově zbarvená: *un éclatant succès, une immense erreur, quelle terrible déception!*
 - obrazně použitá adjektiva: *un aride exposé* (suchopárný výklad), *de creuses promesses* (plané sliby), *dans nos vertes années* (za našich mladých let);
- Někdy se umístěním adjektiva mění jeho význam: *un château ancien* (starobylý zámek) - *l'ancien président* (bývalý předseda), *une femme pauvre* (chudá žena) - *une pauvre femme* (ubohá žena).
- **V češtině** je obvyklé postavení adjektiva před substantivem.
- Výjimkou jsou situace, kdy chceme přídavným jménem odlišit nebo zdůraznit nějakou skutečnost: *Nové pojetí na rozdíl od pojetí dosavadního*.
- V českém odborném názvosloví je běžná adjektivní postpozice: *mandelinka bramborová* (ale *bramborová kaše*).
- Postpozice bývá i u citově zbarvených výpovědí: *Ty můj drobečku malý!*
Ty chlape líná!
- Čeština vyžaduje adjektivní postpozici (a často se nedodrhuje) i rozvitého přívlastku: „*3000 diváků, zklamaných výkonem a stylem hry domácích*“, a ne „*Zklamaných 3000 diváků na výkonem a stylem hry domácích*“. Nebo: „... *vzdali dnes poctu hrdinům padlým v bojích...*“, a ne: „... *vzdali dnes poctu padlým hrdinům v bojích...*“
- Vyskytne-li se u jednoho substantiva více přívlastků, stojí blíže k substantivu to adjektivum, které s ním tvoří užší celek; dále jsou od něj případné přívlastky další: *novodobé francouzské umění*. Ve francouzštině je tomu podobně: *l'art plastique français moderne*. Podstata je tedy stejná, ale pořadí jiné, často dokonce zrcadlovitě opačné.
- Francouzština na rozdíl od češtiny nemá **přívlastňovací adjektivum**. Přívlastňuje pomocí předložky *de* (*le manteau de Paul*), v lidovém jazyce *à* (*le fils à papa*). Naopak v češtině by se nemělo na přívlastňovací adjektivum zapomínat. Místo: „*remíza Horta*“ napíšeme „*Hortova remíza*“. Je ovšem pravda, že s osobním jménem nebo při rozvedení by už bylo na místě užít vlastní skloňované jméno: *remíza V. Horta, remíza reprezentanta Horta*. Někdy může vyvolat skloňování vlastního jména i nejasnost: „*poslání*“

zvláštního zmocněnce U Thanta Gunnara Jarringa bylo prodlouženo do prosince" místo správného a jednoznačného: „*poslání zvláštního U Thanova zmocněnce, Gunnara Jarringa, bylo prodlouženo do prosince*".

- Francouzština má také méně **adjektiv označujících surovinu, ze které je něco vyrobeno**; užívá podstatných jmen s různými předložkami: *une bague en or* (zlatý prsten), *un tissu de laine* (vlněná látka). Podobně i pro vyjádření různých jiných vztahů: *un voyage d'affaire* (služební cesta), *l'école de langues*. Určení, charakteristika se ve francouzštině vyjadřuje často substantivem s předložkou *à*: *un moulin à vent*, *un journal à sensation* (senzacechtivé noviny).
- Vzácně je situace obrácená: francouzština použije adjektiva, ale čeština musí postupovat jinak: *les lois mécaniques* (zákony mechaniky), *une maladie professionnelle* (nemoc z povolání), *les conséquences humaines de la science* (důsledky vědy pro člověka). Podobně: „*Proust, enfant, se levait la nuit et allait sur les escaliers guetter le retour tardif de sa mère mondaine.*“ Čeština raději zvýrazněná adjektiva „opíše“: „Proust jako malý chlapec v noci vstával a chodil vyhlížet na schody, zda se už matka, která chodila po zábavách, Konečně vrací domů.“
- **Čeština jako flexivní jazyk snadno adjektiva tvoří** (např. adjektiva složená). Taková adjektiva existují i ve francouzštině: *anticonstitutionnel*, *international*, *polyvalent*, *superfin*, *transatlantique*; častěji však francouzština použije opis: *à courte vue* (krátkozraký), *à part entière* (plnoprávný) *d'après-guerre* (poválečný), *en état de combattre* (bojeschopný), *demi-mort* (polomrtvý), *ouatiné 100 %* (celoprošivaný).
- Jindy se francouzština - i tam, kde čeština má složené adjektivum - vyjádří prostým pojmem: *annuel* (každoroční), *déchirant* (srdcervoucí), *méthodique* (cílevědomý), *national* zahrnuje pojmy: *národní*, *celonárodní*, *všenárodní*, *státní*, *celostátní*, *une station thermale permanente* (lázně s celoročním provozem).
- **Česká a francouzská záporná adjektiva**: některá jsou ve francouzštině tvořena předponou: *désorienté* (nesvůj), *imprévoyant* (neprozřetelný), *incassable* (nerozbitný), *inexplicable* (nevysvětlitelný), *incorrigible* (nenapravitelný), *irrévocable* (neodvolatelný).
- Jindy francouzština použije opis: *jamais mis* (nenošený), *mal élevé* (nevychovaný), *non feint* (nelíčený), *san hygiène* (nehygienický).
- Zvláštním případem jsou adjektiva označující opak základního slova pomocí tzv. **peu privatif**: *peu banal* (nevšední), *peu courant* (málo běžný), *peu flatteur* (nelichotivý), *peu profond* (mělký), *peu reluisant* (neslavný).
- Některá adjektiva dostávají konkrétnější smysl ve spojení s určitým substantivem: *le grand blessé* (vážně zraněný), *le grand air* (čerstvý vzduch), *le grand film* (hlavní film), *il est grand temps* (je nejvyšší čas), *la*

grande banlieue (vzdálené předměstí), *la grande musique* (vážná hudba), *à grande eau* (důkladně umývat), *en grande tenue* (ve slavnostním oblečení). Podobně i v češtině je obměňován význam slova např. *dietni*: *dietni párek*, *dietni chyba*, *dietni jídelna*, *dietni sestra*, *dietni poplatek* (přeneseně - příspěvek na výdaje). V těchto případech jde o **vnitřní sémantickou dostupnost**.

- **Vnitřní sémantická dostupnost** existuje mezi dvěma různými jazyky - dané slovo nemusí mít slovníkový ekvivalent: např. adjektivum *français* - *un écrivain français* je i v češtině: *francouzský spisovatel*, ale pojem *francouzský velvyslanec* je nutno vyjádřit *l'ambassadeur de France*. *Napsal francouzský dopis* = *il a écrit une lettre en français*; *chodí na francouzské hodiny* = *il prend des leçons de français*.
- Ve francouzštině je hodně **pružná hranice mezi adjektivem a adverbium**. V češtině slyšíme snad jen v hovorovém jazyce: *Já to vím lepší než ty*. V hovorové francouzštině také můžeme slyšet: *Ce sont des gens bien*. (Jsou to slušní lidé). *Ce n'est pas mal*. Ale i spisovně: *chander faux*, *chander haut*...
- Úlohu adjektiva může ve francouzštině zastávat i substantivum: *C'un château Renaissance*, ale i celé sousloví: *I lest très pot-au-feu*. (Je to velký pecivál.) *Elle est soupe-au-lait*. (Má horkou hlavu. Je do všeho hr.)
- **Obdoba mezi francouzštinou a češtinou** je v obchodním a technickém vyjadřování: v úloze přívlastku vystupuje souřadně připojené podstatné jméno: *des bas nylon* (místo *de nylon*, *en nylon*), *des gâteau mason* (místo *de la mason*), *la télévision couleur*, *une présentation-cadeau* (dárkové balení). V češtině je to typ: *košile dovoz Rakousko*. Čeština však snáší tento způsob vyjadřování hůře než francouzština. U nás jde o vyjádření nesprávné.